

Připravují gymnázia uchazeče o studium učitelství HV?

Kamila Sokolová

Výuka hudební výchovy na gymnáziích vychází z Rámcového vzdělávacího programu. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů, Rámcové vzdělávací programy, vymezují konkrétní vzdělávací oblasti (např. Umění a kultura) a v obecné rovině také kompetence studentů, jichž má být ve vlastním vyučovacím procesu v jednotlivých vyučovacích předmětech dosaženo. Bližší, podrobnější informace o systému vyučování na dané škole nabízejí Školní vzdělávací programy. Každá škola, při tvorbě vlastních školních dokumentů, měla možnost profilovat se, prezentovat široké veřejnosti své zaměření a vize. Školní vzdělávací programy v nejlepším případě podtrhují cíle výuky jednotlivých předmětů, nejen jejich kvalitu, ale i kvantitu výukových možností, metod, projektů. Prezentují celou řadu informací nejen pro širokou veřejnost, ale i pro samotné žáky a rodiče budoucích zájemců o studium. Přibližují systém a úroveň vzdělávání na dané škole.

Hlavním posláním vzdělávání na gymnáziích zůstává - přes všechny takřka permanentně probíhající změny - příprava ke studiu na vysokých školách. Počet zájemců o bakalářské i magisterské studium neustále roste. Současná společenská situace oceňuje univerzálnost výuky na gymnáziích. Žák má během celého studia možnost výběru z široké nabídky volitelných a nepovinných předmětů. Velký důraz je kladen na mezioborovou spolupráci, návaznost a propojení jednotlivých výukových obsahů. Profilace některých předmětů může mnohdy znamenat úplné zastínění jiných. Jinými slovy, například výuku hudební výchovy žáci gymnázií absolvovat nemusí, pokud preferují výuku jiného předmětu. Gymnázia tak umožňují po odborné stránce přípravu pro další vzdělávání s uměleckým nebo hudebně pedagogickým zaměřením jen omezeně.

Pokud student absolvuje na gymnáziu hudební výchovu, pak jedním z prostředků zkvalitnění jeho přípravy (např. pro budoucí studium na vysoké škole uměleckého nebo hudebně výchovného typu) může být kreativní přístup pedagoga k výuce. Všichni učitelé by proto měli využívat nejen svých pedagogických zkušeností, ale pracovat také s novými zdroji informací a moderními didaktickými technologiemi (počítač, interaktivní tabule apod.), vytvářet nové modely, situace, prostředky k dosažení stanovených cílů.

Každý z nás je méně či více kreativní, avšak ne každý se odváží vyjít z davu. Kreativní osobnost dává přednost mnoho vrstevnatosti a rozmanitosti. Prožívá vše obsáhleji a

diferencovaněji, brání se potlačování a omezování. Konformně zaměřený člověk je nadšen z možností, které mu nabízí dnešní doba pro rozvoj hudebnosti, bojí se však vlastní cesty, chce mít úspěch okamžitě a bez rizika, aniž by zkoušel nové. K tomu, aby byl člověk kreativní, potřebuje prostředí, které ho bude podporovat. Úměrně s tím, jak bude kreativní a otevřený novému, si bude troufat prosazovat své. Člověk musí cítit, že je akceptován takový, jaký je, že má svobodu aktivovat své nadání v každé situaci, aniž ztratí jistotu. Pak je schopen předávat své zkušenosti dalším generacím.

„Aby mohla škola úspěšně zvládat mnohostranné požadavky kladené na ni rozmanitými subjekty vnějšího prostředí a vyvíjet se směrem, který i lidé ve škole budou považovat za smysluplný, musí být schopna opřít se o procesy, které podobný rozvoj dlouhodobě umožní – o vlastní učení a spolupráci lidí ve škole i jejím okolí.“¹

Obohacování obsahu vyučování na gymnáziích spočívá v možnosti začleňovat do výuky nová témata, případně stávající rozšiřovat a prohlubovat oproti běžnému kurikulu. Ovšem takových forem může být velmi mnoho a jsou spojovány i s mimoškolními aktivitami studentů. Akcent je kladen na kreativní řešení problémů, rozvoj strategií myšlení a strategií plánování řešení úloh. Vychází z přesvědčení, že propojování předkládaných úloh v jednotlivých vyučovacích předmětech s reálnými a praktickými problémy vede nejlépe k naučení a k aplikaci poznatků.

„Domníváme se, že ve škole je však žák nucen opustit okruh známého kontextu a myšlenkově pracovat s dekontextualizovanými poznatky a později být schopen realizovat přenos nebo aplikaci poznatků do zcela nových kontextů, se kterými nemusí mít žádnou zkušenost. Zejména akcentování kontextovosti vyučování ve smyslu kladení velkého důrazu na bezprostřední zkušenost žáků a její hojné využívání při vyučování může být právě u nadaných dětí problematické.“²

Dobře a efektivně zpracovaný Školní vzdělávací program by měl zamezit zbytečnému a neefektivnímu zdvojování teoretických poznatků a odstranit jednostranné přetěžování žáků. Učební plán by měl zvážit význam hudební výchovy, předmětu pro komplexní rozvoj hudebního nadání žáků. Požadavky pro přijetí ke studiu učitelství HV na vysoké škole zahrnují konkrétní hudební znalosti, které se v rámci výuky hudební výchovy na gymnáziích nedají z časových důvodů obsáhnout. Hodinová dotace je minimální.

---

¹ POL, M. *Škola v proměnách*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4499-9. s. 53

² HŘÍBKOVÁ, L. *Nadání a nadání*. 1.vyd. Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-1998-6. s. 190

Zájemce o studium hudební výchovy na vysoké škole musí ovládat minimálně základní hudební pojmy, orientovat se v notačním zápisu, v houslovém a basovém klíči, měl by ovládat hru dur i moll stupnic, základní intervaly, akordy a jejich obraty, znát základní harmonické funkce, měl by být schopen opakovat jednoduché melodicko-rytmické útvary, sluchově analyzovat a zazpívat jednotlivé tóny zahraných kvintakordů a pochopitelně ovládat hru na hudební nástroj,

Výuka hudební výchovy na gymnáziích je kolektivní, zaměřena na teoretické hudební znalosti, obohacována zpěvem písní podle individuálních schopností žáků. Kultivovaný a intonačně čistý přednes jednoduché písně, zřetelná výslovnost bez artikulačních vad není prioritou. Na co dbát a čím se řídit při školení zpěvního hlasu, není dnes jednotný názor. Není také výjimkou, kdy doporučení jednoho hlasového pedagoga popírá druhý. Náležitě hudební znalosti v jednotlivých oborech je možno získat v základním uměleckém vzdělávání. Dosažení základů vzdělání v uměleckém oboru je důležitým východiskem umožňujícím plynulý přechod pro navazující vzdělávání na středních, vyšších odborných školách uměleckého nebo pedagogického zaměření, popřípadě pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením.

„Pokud se zaměříme na budoucnost je zřejmé, že všechny fakulty vzdělávající učitele, zejména katedry pedagogiky, speciální pedagogiky, psychologie a především didaktici všech oborů by se měly tématu úprav učiva a tvorbě individuálních vzdělávacích plánů v pregraduální přípravě učitelů více věnovat. Zejména psychodidaktika by se měla stát místem, kde bude tématu úprav učiva a práce s učivem poskytnut největší prostor.“³

Nástup do školy základní, střední nebo vysoké je pro každého jedince velkou životní změnou. V souvislosti s tím je důležité, aby zodpovědní rodiče dobře zvážili možnosti svého dítěte a zaměření, které školy nabízí a snažili se pro něj vybrat takovou, která nejlépe odpovídá jejich požadavkům na kvalitu vzdělávání.

Také nároky na určitou podnikavost a flexibilitu učitelů jsou vysoké. Do popředí se dostává nutnost formulovat a průběžně dotvářet jejich kvality s důrazem na práci například s výukovými technologiemi, aktivizačními metodami atd. Současná situace umožňuje realizovat ve školách různé změny. Hlavní úkol školy však spočívá v udržování pokud možno bezproblémového chodu a v rámci možností uvádění jejich vlastní představy o tom, co je pro danou školu klíčové. Pro každou školu je důležité, aby všichni ctili určité normy a hodnoty,

---

³ HŘÍBKOVÁ, L. *Nadání a nadání*. 1.vyd. Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-1998-6. s. 192

pedagogové byli primárně zaměřeni na učení žáků, byli ochotni zpřístupňovat svou práci kolegům, uměli a chtěli spolupracovat a společně vedli kritický dialog o problémech ve škole, o své práci a svém učení, byli ochotni přijmout změnu, je-li potřebná.

Škola je místo, kde se shromažďují požadavky a očekávání společnosti, potřeby žáků i učitelů. „*V celosvětovém měřítku se vkládá do učitelů velká naděje, že napraví svět a zmírní či odstraní jeho neduhy prostřednictvím kvalitního vzdělávání. Ideální učitel by měl být podle převládajících názorů veřejnosti především odborníkem v oboru, který vyučuje. Profese učitele je českou veřejností chápána jako vysoce náročná a společensky vysoce užitečná.*“⁴

Jenom škola, která je založena na týmové spolupráci a snahou pedagogů je stálé prohlubování jejich schopností, dovedností i vědomostí, dokáže reagovat na aktuální společenské změny a v neposlední řadě připravit žáky k jejich dalšímu studiu na vysoké škole.

Literatura:

- BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. 375 s. ISBN 80-7178-479-6
- DOHERTY, W. J. *Kdo koho vychovává?* 1.vyd. Praha: Návrat domů, 2006. 132 s. ISBN 80-7255-138-8
- FOŘTÍK, V., FOŘTÍKOVÁ, J. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007. 126 s. ISBN 978-80-7367-297-3
- HOLAS, M. *Hudební nadání*. 1.vyd. Praha: Hudební fakulta AMU, 1994. 98 s. ISBN 80-85883-007
- HŘÍBKOVÁ, L. *Nadání a nadání*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. 255 s. ISBN 978-80-247-1998-6
- JUNG, C. G. *Duše moderního člověka*. 2.vyd. Brno: Atlantis, 1994. 378 s. ISBN 80-7108-213-9
- LANDAU, E. *Odvaha k nadání*. 1.vyd. Praha: Akropolis, 2007. 164 s. ISBN 978-80-86903-48-4
- PECINA, P. *Tvořivost ve vzdělávání žáků*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 99 s. ISBN 978-80-210-4551-4

---

⁴ WALTEROVÁ, E. et al. *Školství – věc (ne)veřejná*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1882-1. s. 214

POL, M. *Škola v proměnách*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 194 s. ISBN 978-80-210-4499-9

PRŮCHA, J. *Pedagogická evaluace*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 166 s. ISBN 80-210-1333-8

SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999. 190 s. ISBN 80-7178-262-9

VYDROVÁ, J. *Rady ke zpívání*. 1.vyd. Praha: Práh, 2009. 159 s. ISBN 978-80-7252-252-1

WALTEROVÁ, E. et al. *Školství – věc (ne)veřejná*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010. 307 s. ISBN 978-80-246-1882-1

Summary

The main mission of education at grammar schools is the preparation for study at universities. Teaching music education at grammar schools is collective, mainly focused on the theoretical knowledge of music, enriched by singing songs in accordance with the individual abilities of students. Only school, which is based on teamwork and efforts of teachers is a permanent deepening of their abilities, skills and knowledge, can respond to current social changes and ultimately to prepare students for further study at university.